

WERELDGEBEUREN

Inleiding.

Wie de menselijke historie beschouwt, komt tot de conclusie dat er steeds vergelijkbare situaties ontstaan. Nu is het wonderlijke, dat deze situaties kennelijk niet voornamelijk worden bepaald door technische vernieuwingen of nieuwe menselijke bereikingen. Er zijn een groot aantal invloeden aan te wijzen die in feite psychische zijn. Deze psychische beïnvloedingen blijken steeds weer te voeren tot veranderingen die een gehele maatschappij, maar ook het denken van de mensen en het geestelijk leven in een periode beïnvloeden.

Wat wij willen doen in deze cursus is proberen te laten zien wat de vroegere situatie is geweest, wat de huidige situatie is en ook hoe dat valt te rijmen met die vreemde ritmiek, die in de geschiedenis der mensheid is te vinden. Laat mij u ter verheldering een enkel voorbeeld geven.

Als wij te maken krijgen met de Grieken, dan blijkt dat de priesters plaats maken voor de handel. Juist in die tijd is daar plotseling een literair belangrijke beschrijving van het Pantheon. Er ontstaan allerlei verhalen. Gelijktijdig ontwikkelt zich de filosofie in praktisch enkele eeuwen met een fantastische snelheid en de beschaving zelf krijgt een heel ander karakter.

Kijken wij in de tijd van Rome naar de Etrusken, dan zien wij dat bij dit volk de goden op de eerste plaats staan. Bij de Romeinen echter hebben de priesters in hun macht steeds meer moeten plaatsmaken voor de militairen. Dezen krijgen de macht en daarmee verandert het aanzien van de Romeinse gemeenschap. Wij zien de Etrusken geabsorbeerd worden en er ontstaat een Romeins imperium.

Dat imperium brengt weer de handel naar voren. Het wonderlijke is, dat de handel op de voorgrond komt in een periode dat we Rome op z'n hoogtepunt zien. Alle andere standen zijn er nog. Er zijn nog de militairen, er zijn nog de priesters, maar het zijn in feite de handelaren die het welzijn van de staat bepalen.

In de laatste periode zien we allerlei opstanden en onrust. Nu denk ik heus niet alleen aan zoiets als een Spartacus-opstand. Er is doodgewoon een verzet van de eenvoudige werkers. Het resultaat is, dat de stad steeds minder macht krijgt, dat ook de handelaren steeds meer afhankelijk worden van hun bedienden en het eindresultaat is, dat Rome een slachtoffer kan worden voor het christendom en al wat daaraan vast zit en wel doodgewoon, omdat de boeren en de slaven de overhand krijgen.

Als wij kijken naar onze eigen tijd, dan staat er het volgende te zien: De priesterlijke macht houdt op ongeveer in 1700. Daarna blijken er andere intellectuele invloeden een rol te spelen, maar de feitelijke macht gaat over naar de krijgslieden. De macht van de krijgslieden blijft gehandhaafd tot globaal 1935. In dat jaar krijgen we reeds te maken met het ontwaken van de massa.

De handel domineert het geheel. Zij heeft alles ingekapseld. Daar komt nog wel geen oorlog van, maar daarna zien we reeds dat de arbeiders (i.c.

de boerenstand) weer aan de macht dreigen te komen. Hierdoor is het noodzakelijk dat de gehele gemeenschap verandert en is het ook noodzakelijk dat het denken van de gemeenschap verandert. Maar het ook weer heel belangrijk dat de gemeenschap dan een nieuw doel krijgt.

Voor dat doel blijkt weer, als wij te maken krijgen met een dominantie van wat ik maar de boerenstand noem, een tekort aan leiding te zijn. Als je te maken hebt met de priesters, dan zijn die de leidinggevende figuren. De militairen hebben hun commandanten. De handeldrijvers hebben hun directeuren, maar wat hebben de boeren? De boeren hebben een nieuwe God nodig; iets waarin ze kunnen geloven omdat zij niet in staat zijn om op een rationele wijze te reageren. Daartegen zal de werkende stand natuurlijk wel erg protesteren, als je dat zegt, maar dit is een verloop dat we steeds weer aantreffen.

In deze cursus zullen wij proberen die parallellen verder na te gaan en te kijken wat elk van die fasen voor de bewustwording van de mens betekent en wat de ontwikkeling is van zijn geestelijke en andere capaciteiten in elk van die afzonderlijke perioden. Op grond van de gegevens die wij zo krijgen, hopen wij ook duidelijk te kunnen maken wat de band is tussen een meer kosmisch ritme of een kosmisch gezag en de mensheid; en op grond daarvan weer te verklaren wat de onveranderlijke invloeden zijn die de mensheid niet alleen in het verleden, maar ook in de komende tijd zal ontmoeten.

HOOFDSTUK I.

VERHOUDINGEN IN DE MAATSCHAPPIJ.

Als je kijkt naar een gemeenschap, dan valt op dat zij is opgebouwd op gezagsverhoudingen. In elke gemeenschap, zelfs de meest anarchistische, is een mate van gezag noodzakelijk om een functioneren mogelijk te maken. Dit betekent, dat de mens in zich dus ook de neiging moet hebben om gezag te aanvaarden. Dit nu blijkt altijd weer het geval te zijn. Maar het wonderlijke is, dat het gezag op zichzelf teveel wordt vertaald in macht; dus de mogelijkheid om anderen te beïnvloeden en te bepalen. Als je dat doet, dan ontstaat er een conflict tussen de ontwikkeling van een gemeenschap als zodanig en het belang van de groep die leiding geeft.

Laten wij eerst maar eens teruggaan naar het fabelland (tenminste volgens de z.g. rechtlijnige denkers) Atlantis. Wat treffen we in Atlantis aan? Oorspronkelijk een gemeenschap van boeren en vissers, die langzamerhand ook de handel hebben ontwikkeld, die een geloof hebben en die wat technische kennis beginnen op te doen. Er is niets aan de hand. Een mooie maatschappij. In de mensen is er een enorme stimulans om contact op te nemen met het hogere. De goden spreken in de mensen. Er zijn witte priesters die feitelijke orakels van de hoogste macht worden. Er zijn tempels van lagere krachten waar men zijn belangen kan bepleiten. Kortom, alles is in orde.

Nu krijgen echter de technici langzaam maar zeker het idee dat zij toch eigenlijk een grotere invloed nodig hebben, want zij hebben voor hetgeen zij willen doen werkers nodig. En werkers in die tijd is te vergelijken met kapitaal in de huidige tijd.

De technici of priestermagiërs beginnen met het ontwikkelen van een aantal krachten. Sommige daarvan zijn etherisch van aard, andere zijn zuiver natuurkundig. Die krachten geven hun enorm veel mogelijkheden. Er is

een - zij het korte periode - waarin Atlantis zelfs luchtvaart kent, dat elektrische energie - zij het van een andere aard dan de uwe - kan worden opgeslagen en kan worden geprojecteerd. Je zoudt zeggen: Nu kan het pas goed worden, want nu krijgt het volk de kans om zich te ontwikkelen. Dat is inderdaad het geval.

Wat doen nu degenen die de macht hebben daartegen?

De priesters vinden het niet zo erg, want hun invloed is wel zeker.

De witte priesters echter vinden het niet prettig, want het is disharmonisch. Van dezen zien we het eerste deel wegtrekken, over het algemeen naar de z.g. koloniën. Maar de technici (de magiërs van die tijd) en de vorsten willen niet dat het volk zelf al die zaken ook gaat gebruiken, dat het zelfstandig zal worden. De slavenbevolking moet helemaal geïsoleerd worden van elke vooruitgang t.a.v. weten, van mogelijkheid van manipuleren van krachten. Het resultaat is, dat er één staat is waarin dit *mis*slukt. De slaven en de lagere standen nemen daar de macht over.

Men zou kunnen zeggen, dat de kooplieden de meest machtigen zijn, maar zij worden toch in alles wat zij doen onmiddellijk gecontroleerd door de gewone werkers.

Deze staat nu moedigt natuurlijk andere staten aan om op dezelfde manier een vernieuwing tot stand te brengen. Het gevolg is dat zeer grote krachten op korte termijn tot ontlading worden gebracht. Men noemt het wel vrill. Het is een magneto-electrisch vermogen dat in die tijd werd ontladen. Resultaat: de eerste ramp van Atlantis.

In de chaos die volgt zijn het de koningen en de krijgers die over de beste organisatie en middelen beschikken. Zij nemen wederom hun plaats in aan de top van de piramide. De priesters, die in het begin zo belangrijk waren, krijgen een secundaire taak; ze zijn er alleen om het gezag te bevestigen.

In de mensen, die deze processen doormaken, ontstaat een eigen gevoeligheid. Zij gaan meer luisteren naar de innerlijke stem dan naar de stem van de orakels. De conflicten stapelen zich op. De rijken lossen dat voor een deel op door oorlogen die ze tegen elkaar voeren, terwijl ze gelijktijdig een soort prehistorische UNO stichten en jaarlijks grote vergaderingen houden waar ze onder elkaar uitmaken hoe ze het best de mensen de baas kunnen blijven. De mensen, die zelfstandig beginnen te denken, gaan zich voor een deel voegen bij de weinige witte priesters die na de ramp zijn teruggekeerd. Maar dat is misschien één op honderd.

Er komt een nieuw geestelijk begrip. Er gaat een ontwikkeling van bijna 20.000 jaar overheen waarin inderdaad het gezag voortdurend wisselt, voordat we komen tot de nieuwe opstand der magiërs.

De magiërs beginnen naar de macht te grijpen. Zij krijgen invloed op de koningen (dus indirect op de krijgslieden) en met hetgeen zij presteren maken ze ook de tempels steeds meer van hun wonderen afhankelijk. En dat voert ten slotte weer tot de strijd om de macht; in dit geval de strijd om de macht van enerzijds de krijgslieden en anderzijds de magiërs. Dat veroorzaakt dan de tweede ramp van Atlantis. Wat is nu het typerende voor deze geschiedenis?

In het begin is de mens toch wel het doel van de gemeenschap. Deze gemeenschap leeft voor de medemens. Zelfs de krijgers met hun gezag, de priesters met hun openbaringen doen dit alles in feite om de medemens het leven gemakkelijker te maken, hem juist te laten leven, juist te laten reageren. Maar elke keer, als zoiets gebeurt, ontstaan er instellingen. En instellingen zijn demonische zaken.

Wanneer een instelling wordt gevestigd, dan wil zij helemaal niet dat er iets verandert, dat er bewustwording of vooruitgang is. Integendeel, zij wenst haar eigen positie te handhaven. Om het heel eenvoudig te zeggen:

Er is een tijd geweest dat de staat alleen ten doel had de eigen pogingen van de burgers zodanig te coördineren dat een vooruitgang voor ie-

dereen mogelijk zou zijn. Maar er komt een ogenblik, dat de staat een instantie wordt. Die instantie vraagt zich niet meer af: wat is nodig voor de burgers? Ze vraagt zich af: wat is nodig voor mij? De instandhouding van het eigen "ik" wordt product en de burger is de grondstof die men daarvoor gebruikt, al moet men hem desnoods vermalen.

Er waren kerken, die oorspronkelijk de mens de weg tot God wilden wijzen, maar ze werden instituties. Bij de instellingen werd het gezag belangrijker, het **instandhouden** van de instelling belangrijker dan het zieleleven van de gelovigen. Dientengevolge kwam het ogenblik, dat dergelijke instituties het persoonlijk besef en het bewustzijn van gelovigen gingen beknotten om daardoor zichzelf te kunnen handhaven. Het redden van zielen was niet meer het doel van de kerk, maar zielen waren de grondstof waarmee de kerk haar macht kon handhaven.

Dat is in de geneeskunde en de ziekenverpleging ook het geval. Kijk, zolang een dokter zich een geroepen therapeut voelt, is zijn doel niet inkomen of aanzien te verwerven, maar zieken te genezen. Zolang de doktoren allemaal op hun eigen manier werken (denk maar aan de plattelandsdokters, zo heel lang geleden is het niet dat ze nog bestonden), zijn die geneesheren inderdaad mensen die ontzettend veel opofferen. Maar nu komen er instellingen: grote ziekenhuizen, specialisaties enz. En wat gebeurt er?

Op het ogenblik, dat die specialisaties er zijn, dat inkomens, positie, macht worden ontleend aan het bestaande, is elke verandering vijandig; het is een aantasting. Het is gemeen om dat te zeggen en het zal niet altijd waar zijn, maar er zullen heel wat ziekenhuizen zijn waarbij het product niet meer alleen genezing is, maar uitbreiding van het ziekenhuis en de patient niet meer het doel is van de instelling, maar alleen de grondstof waardoor het zijn uitbreiding mogelijk kan maken.

Als u dit onthoudt, dan begint u duidelijk te worden dat er iets mis is, dat een psychologische kwestie daarin een rol speelt waar men moeilijk tegenop kan. Op het ogenblik, dat een instelling of een machtslichaam wordt ingesteld en dit machtslichaam tevens het aanzien van een ieder die daartoe behoort zal bepalen, is het geneigd zichzelf instand te houden ten koste van alles.

Ik heb mijn voorbeelden bewust gekozen uit uw tijd, want in uw dagen ziet u dat heel vaak. Nu is de vraag: wat gebeurt er bij de mens? Men kan namelijk kiezen.

Elke mens kan zijn positie ten aanzien van de heersende machten bepalen. Men kan onverschillig zijn. Onverschillig zoals eens de burgers van Rome, als er maar brood en spelen waren en iemand die patroon wilde zijn. Onverschillig als de burgers van Duitsland die zich niet afvroegen wat concentratiekampen waren, maar wel uitkeken naar de nieuwste mogelijkheden van "Kraft durch Freude". Zo gaat het ook in uw land waar iedereen voortdurend zit te roepen dat we toch rechten moeten hebben, dat we eerbied moeten hebben voor de politiek en de andere inzichten van minderheden, maar niemand bereid is uit zichzelf en bewust een keuze te doen, behalve een enkeling.

In de wereldgeschiedenis blijkt de bewustwording slechts kleine groepen te betreffen. Deze groepen maken dan een tamelijk snelle vooruitgang in geestelijk opzicht door waarna zij op een gegeven ogenblik macht, aanzien krijgen. Vanaf dat moment verstarren zij. Een zeer klein gedeelte van degenen die tot die groep behoren wijst een dergelijke beïnvloeding af en gaat verder, maar in het verborgene. Deze verborgen groeperingen komen zo nu en dan wel weer aan de oppervlakte. Het zijn de geheime magische, esoterische en andere broederschappen waarvan er in uw dagen ontzettend veel zijn. Maar als ze boven komen, dan hebben ze een structuur nodig en niet alleen maar onderlinge harmonie.

Die structuur betekent weer: institutionalisering van b.v. een esoterisch systeem. De Rozenkruisers zijn daarvan een goed voorbeeld. De Magie in zekere mate ook. Zodra je daarmee begint, zal het geestelijke doel langzaam maar zeker wegvallen. Het geheel wordt uiterlijk en degenen die het innerlijk wel beseffen, gaan weer ondergronds; die gaan op hun eigen wijze verder.

Er is psychisch en ook gezien de geestelijke ontwikkelingen op aarde altijd een drietal stromingen gelijktijdig aanwezig. De eerste zouden we kunnen noemen: het algemeen denken. Dit is de massa. Daarin hebben we te maken met de tweede stroming: het ontwakend machtsdenken. Hier wordt een idee nagestreefd, ongeacht de feiten. En dan hebben we de derde en altijd ondergronds voortkabbellende fase: het "ik"-bewustzijn; een geestelijk bewustzijn dat wel wordt toegepast op de wereld waar dat mogelijk is, maar dat op zichzelf niet kan worden verkondigd, omdat het in strijd is met beide andere stromingen.

Nu zult u zich afvragen, of dit nu van zo uitermate groot belang is voor het begrijpen van het heden en de toekomst. Laten wij maar eens kijken, want als wij wat parallellen trekken, dan kunnen we misschien het een en ander ontdekken.

Wat is kenmerkend voor uw tijd? Veel minderheden, een enorme betrokkenheid, het zoeken naar een profeet. Denk maar aan b.v. The Jesus People. Overal zijn geestelijke ontwikkelingen aan de gang. Of u het nu scientology noemt of wat anders, het is het zoeken naar een persoonlijke ontwikkeling. Dit blijkt het kenmerk te zijn van alle perioden waarin de bestaande machtsverhoudingen aan het aflopen zijn.

Laten wij kijken naar de opkomst van het christendom. Dit komt op, wanneer de feitelijke nacht van Rome aan het tanen is. Als wij kijken naar de situatie waarin oude steden als b.v. Uruk verkeerde, dan blijkt dat op het moment dat de nacht van de goden aan het tanen was daar verlichtingsbewegingen ontstonden. Indirect is zo iets, meen ik, ook wel aansprakelijk geweest voor de reis van aartsvader Abraham. Dat is de eerste vader Abraham die historisch vermeld is.

Gaan wij verder kijken: grote sociale tegenstellingen. Die zien wij inderdaad ook bij elke wisseling van de wacht. Wanneer er op aarde een invloedsverandering is waardoor a.h.w. de ene stand of de ene manier van leven wordt vervangen door de andere, dan zien wij dit.

Wij leven op het ogenblik op de grens tussen twee werelden. Wij leven tussen de Vissen en Aquarius. Misschien dat het einde van het Vissentijdperk de vangstbeperking ook nog kan verklaren. Op het ogenblik is de massa bezig een nacht over te nemen. In feite de kracht en de macht van de handel die bepalend is voor het evenwicht op de wereld. En alle geweld, alle situaties die daaruit voortvloeien zijn te verklaren uit deze wisseling.

Wat vinden wij nog meer? Altijd weer, wanneer een dergelijke revolte van de psyche zich voltrekt, wordt de ondergang van de wereld overal verkondigd. Kijk in uw eigen dagen. Zij komen u zelfs vragen: Zijt gij bereid om te sterven? Het Laatste Oordeel is nabij. Waarom denken die mensen dat?

Er zijn andere, ook spiritistische groeperingen en verenigingen, die het einde der tijden aankondigen. Er zijn natuurkundigen die spreken over de dreigende vernietiging van althans een deel van de beschaaftde wereld. Anderen zijn zelfs bezig met een satelliet, die in 1970 is ontdekt en die wel eens de aarde zou kunnen raken. En als dat gebeurde, zou zelfs de stand van de aarde kunnen veranderen enz. enz. Ondergangsgedachten in overvloed. Een mens, die aanvoelt dat zijn huidige wereld niet verder kan, maar die ook niet weet hoe hij onder andere, nieuwe omstandigheden zou moeten leven, die hoopt eigenlijk op het einde der tijden, vooral als hij daaraan een gevoel van zelfrechtvaardiging en eventuele uitverkiezing kan verbinden. Dat is alweer niet zo verwonderlijk. Het is er in deze tijd.

Wat hebben we nog meer in deze dagen dat opvallend is?

De werkloosheid; het falen van de groeiende economie. De economie is zo gegroeid dat ze mismaakt is. Lievelingsstellingen blijken te falen.

De sociale toestanden worden - of men het wil of niet - daaraan aangepast en daardoor gewijzigd. Wat brengt dit? Opstand natuurlijk. Opstanden, het optreden van stammen van buitenaf e.d. zijn kentekenend. Kijk naar de laatste dagen van het Romeinse Rijk. Het wordt van alle kanten aangevalen. De Germanen komen in opstand. De Britten zijn in opstand. Vanuit het noordoosten trekken de stammen op, zelfs de Vandalen enz. Dus strijd.

Kijk naar uw eigen periode. Wat is er op het ogenblik aan de gang? Wie zijn degenen die in feite proberen het lot van deze wereld te bepalen? Wie worden er nu agressiever? De Derde Wereldlanden, zegt men dan. Kortom, de gemeenschappen die aan de zegeningen van de afgelopen periode niet veel hebben gehad en die juist daardoor hun aanvoelen van verandering gemakkelijker omzetten in een enorme agressie. Agressiviteit overal is op dit moment een feit en moet ook verder worden verwacht.

Als je dat zo beschouwt, dan blijkt het hele wereldgebeuren te beantwoorden aan bepaalde wetten. Je kunt proberen die wetten in stoffelijke termen te definiëren, maar het is gemakkelijker dit te doen in psychologische termen.

In de eerste plaats: Altijd weer wanneer een te grote concentratie van macht en wijsheid op één punt optreedt, zullen zich in de omringende punten inducties daarvan ontwikkelen. Of om het heel eenvoudig te zeggen: Zoals de regeerders denken, zullen steeds meer kleine, oorspronkelijk daaraan onderworpen groepen gaan denken en reageren. Inductie.

In de tweede plaats: Wanneer men het einde van het systeem ziet aankomen, dan heeft men een rechtvaardiging nodig voor zichzelf. Een rechtvaardiging kan worden gezocht in een nieuwe godsdienst, in een politiek dogmatisch systeem of zelfs in een wetenschap die weigert al datgene te erkennen wat niet behoort tot haar eigen, reeds erkende en daardoor gevestigde waarden en waarheden en daarmee niet in overeenstemming is te brengen. Dus alweer een vervreemding.

Op het ogenblik, dat de werkelijkheidsvervreemding bij de mensen en vooral bij de heersende kaste groot genoeg is geworden, draait de klok, want nu ontstaat er een discrepantie tussen hetgeen zij denken en verkondigen en de ervaringen en wensen van de anderen. Het zijn deze wensen en ervaringen die de omwenteling veroorzaken, maar gelijktijdig helaas vaak ook de verworvenheden van de vorige kaste geheel proberen uit te diepen of tenminste proberen teniet te doen.

De wijsheid zal door een beperkt aantal mensen zodanig worden beseft dat zij daarmee gaan werken. De bewusten van een nieuwe periode baseren zich altijd op de krachten, waarheden en wijsheden van het verleden, maar leren deze interpreteren volgens de in hen beleefbare harmonie plus hun huidige erkenning van de wereld als totaalbeeld. En daardoor wordt het ook duidelijk waarom er Meesters zullen verschijnen altijd weer op die kritieke punten waar de ene macht bezig is ten onder te gaan en de andere nog niet de kans heeft gehad zich volledig te ontwikkelen. Op dat ogenblik namelijk heeft de mens behoefte aan nieuwe zekerheden, maar staat hij ook open voor nieuwe gedachten. Hij is ontvankelijk voor nieuwe, ook innerlijke ervaringen. Beïnvloeding vanuit de geest is gemakkelijker mogelijk.

In deze tijd kan men dus de psychische ontwikkeling van een mens sterk beïnvloeden en zelfs zijn besef van geestelijke mogelijkheden vergroten. De ontwikkeling, die daaruit voortkomt, brengt dan als vanzelf met zich mee dat de mensen dus ergens buiten de algemeen erkende werkelijkheid komen te staan. Dat is ook een fenomeen dat kenmerkend is voor juist deze psychische situatie.

Mensen, die altijd hebben geleefd in een bepaald patroon van leven en denken, zullen op het ogenblik dat dit patroon niet meer wezenlijk is te volgen ofwel proberen te evolueren naar een nieuw besef waardoor hun handelen en nieuw bestaan voor hen aanvaardbaar en verklaarbaar wordt, dan wel zij zullen zich geheel terugtrekken van de ontwikkelingen zoals die feitelijk plaatsvinden en dan vluchten in waanbeelden, in indolentie en zelfs van vernietiging van al datgene wat hun droom bedreigt.

De krachten, die achter al deze ontwikkelingen schuilen, zijn natuurlijk van kosmische aard. Maar wij hebben gelukkig daarnaast ook een groot aantal entiteiten, die direct of indirect met de mensheid en de aarde verbonden zijn. Wij noemen hen dan broederschappen. In enkele gevallen noemt men hen zelfs Wereldregering, de Bond van de Grote Meesters etc. Nu is dit, zoals u misschien zoudt veronderstellen, helemaal niet iets wat in zich goddelijk van aard of demonisch is. Het is een bewustzijn dat verder is gevorderd dan dat van de mensen op aarde. Dit houdt in dat de verandering, die zich bij de mensheid voltrekt, beter wordt beseft.

Nu is het mogelijk om door variëren van de menselijke mogelijkheden en ervaringen ook het menselijk besef te veranderen. Een aanpassing van het innerlijk van de mens is bereikbaar door een beperkte beïnvloeding van zijn omstandigheden. Daarmee werken nu die grote krachten. De Witte Broederschap zit heus niet alleen te hengelen naar zielen die onmiddellijk het Licht in moeten, maar ze probeert ook een beperkte milieubeheersing tot stand te brengen voor die geest zolang ze op aarde is. Haar ervaringen, haar conflicten, haar aanvaardingen en verwerpingen op zichzelf worden dan deel van het proces van de geestelijke bewustwording. En elke keer wanneer een mens dan zover is dat zijn geestelijke bewustwording toch weer in evenwicht kan worden gebracht met zijn materiële wereld zoals hij die kent, is het mogelijk geworden de krachten in die mens te wekken en hem ook tot uiting te maken van de hogere krachten van zo'n broederschap. Op deze manier voltrekt zich eigenlijk een tweeledige ontwikkeling.

Er is een definitieve ontwikkeling van de geest. Een bewustwordingsproces dat helemaal niet meer rationeel of stoffelijk verklaarbaar is en dat zelfs in emotionele termen niet voldoende is aan te duiden. Het is een groeien naar harmonische principes. Dat is het enige wat men ervan kan zeggen. Dit is het proces dat geleid wordt door de verborgen geestelijke Broederschap.

Daarnaast kennen wij het stoffelijke proces. Dit is een cyclisch proces waardoor via een voortdurende verandering van invloed een voortdurende verandering van milieu en werking ontstaat. Hierdoor vernieuwt de mens zich steeds zowel in weerstandsvermogen als in denken. Uit deze vernieuwing scheidt hij dan een stoffelijke continuering van het ras plus een grotere ontwikkelingsmogelijkheid ten aanzien van verstand, psyche als geheel en natuurlijk ook van de geest.

Uit deze wonderlijke werkingen zien wij de geschiedenis eigenlijk tot een ladder worden, schijnbaar oneindig, die de mensheid voortdurend en moeizaam opklimt, omdat ze alleen zo inzicht in zichzelf en overzicht over de werkelijkheid waartoe zij behoort kan verwerven.

Onthoudt u: De historie is altijd de versiering die nodig is om het heden zo aanvaardbaar te omschrijven dat u uw vooroordelen ten aanzien van het heden vergeet en zo de geestelijke elementen daarin kunt bevatten.

DE BETEKENIS VAN ECONOMIE.

Economie kan worden omschreven als het samenspel tussen verbruik en productie. Alle factoren, die tussen deze beide kunnen worden ingeschakeld, zijn voor de economie eigenlijk niet belangrijk, ook al stelt men dat ze zeer belangrijk zijn.

In de moderne economie is geld het meest belangrijke geworden. Maar geld -- en dat zult u goed moeten begrijpen -- betekent in feite niets. Het is een ruilmiddel dat je gebruikt, omdat je anders niet weet hoe je moet komen aan datgene wat je wilt hebben. Helaas verzamelen heel veel mensen dit geld, omdat ze denken dat ze daarmee meer kunnen krijgen dan ze eigenlijk nodig hebben. Dit is dan de belasting van de economie die daardoor zichzelf voortdurend moet veranderen en vernieuwen, daar zij zonder dit zichzelf niet in stand kan houden.

In geestelijke waarden uitgedrukt is de economie nutteloos, waardeeloos en betekenisloos. Want de economie op zichzelf zou moeten uitgaan van factoren als arbeid en noodzaak. Maar als arbeid zonder noodzaak wordt verricht, dan is zij overbodige arbeid. Als zodanig is ze een overbodige belasting van degene die de arbeid verricht en ook een overbodige belasting van de gemeenschap, die voor deze diensten moet betalen en ten slotte verspilling van tijd voor degenen die haar moeten uitvoeren en degenen die ervoor moeten betalen, omdat zij alle tijd die nodig zou zijn om dergelijke producten te maken dus beter zouden kunnen besteden voor het verkrijgen van een beter innerlijk bewustzijn ofwel een betere lichamelijke gezondheid. Ik mag dus wel zeggen, dat de economie in de gehele wereldgeschiedenis een wonderlijke rol speelt.

Als wij teruggaan naar de oudste tijden, dan blijkt dat de handel eigenlijk een avontuur was. Handel berustte alleen maar op de aanvoer van die materialen en stoffen welke in eigen omgeving niet te vinden waren. Het winst-type dat daarbij behoort is in feite slechts een karige beloning voor alle investering, alle arbeid en alle tijd die worden gependeed aan het vinden van het product en het transporteren daarvan. Op het ogenblik echter, dat je dergelijke noodzakelijke diensten gaat vervangen door niet-noodzakelijke, kom je in moeilijkheden.

Die moeilijkheden zijn onder meer ontstaan in de tijd van Egypte toen Neder-Egypte een grote hoeveelheid stoffen invoerde, o.a. veel aardewerk en enkele grondstoffen. Boven-Egypte moest deze kopen tegen prijzen, die niet aangepast waren aan de werkelijkheid. Want al zei men nu wel: De enige weg langs alle landen is de Nijl, toch was het wel zeker dat al degenen die deze transporten uitvoerden daarmee zeer hoge winsten plachten te maken. Aangezien vorsten en belangrijke priesters daarbij betrokken waren, brak er een opstand uit die tot gevolg had de vereniging van de twee Kroonen onder één gezag waarbij de vele rechten en omkoopsommen teniet werden gedaan. Hierdoor ontstond inderdaad een beter economisch rendement waardoor ook de mogelijkheid ontstond in de steden om meer vaklieden gespecialiseerd te laten werken en de kennis gemakkelijker kon worden verbreid over het gehele land. Pas toen deze kennis in de plaats ging komen van de artikelen die men placht te fabriceren en te vervoeren, begon het verval van dit rijk.

U zult het met mij eens zijn dat wij geestelijk gezien de economie moeten benaderen op een wijze die aanvaardbaar is. Ik zou daarvoor de volgende punten willen stellen:

Geld is niets waard. De betekenis van geld wordt niet bepaald door hoeveelheid, maar slechts door datgene wat men daarvoor in ruil kan krij-

gen.

Geld zou de waarde moeten hebben van de arbeid die men verricht. Als zodanig is arbeid gelijk aan de mogelijkheid producten te verwerven. Een ruilhandel waarbij het ruilmiddel geld alleen als tussenfase dient zonder op zichzelf van betekenis te zijn. Dit zou ongetwijfeld menig bankdirecteur een lichte beroerte bezorgen, maar dat is minder belangrijk.

Dan kijken wij naar de geestelijke waarde ervan. Wanneer ik zelf iets fabriceer en ik ken dit product en ik weet dat ik de waarde ervan kan terugkrijgen, dan zal ik in de eerste plaats in mijn eigen product meer geïnteresseerd zijn. Ten tweede zal ik hetgeen ik maak aanpassen aan de werkelijke behoefte van anderen, omdat ik immers daardoor mijn eigen verworvingsmogelijkheid vergroot. Het gaat er niet meer om iets af te zetten wat anderen niet nodig hebben. Het gaat mij er doodgewoon om datgene te produceren waarin anderen geïnteresseerd zijn. Dit behoeft niet alleen te gelden voor de gewone producten als tafels, stoelen, banken, voedsel enz. Het kan evengoed gelden voor b.v. muziek, boeken, voor alle vormen van toneel.

Als je de mensen geeft wat ze willen hebben, dan werk je goed. Als je echter de mensen datgene geeft wat jij voor hen goed vindt, dan stel je jezelf boven die mensen. Het resultaat is een conflict tussen jezelf en de gemeenschap. Iets wat niet alleen tot uiting komt in een vermindering van je feitelijk inkomen (de ruilmiddelen waarover je kunt beschikken), maar je bovendien nog het gevoel geeft dat je verheven bent boven de anderen die je niet begrijpen, daar de producent nu eenmaal geneigd is aan te nemen dat zijn product het beste is.

Er zijn producenten die dat begrip zelfs zover hebben doorgevoerd dat ze hun naam duurder hebben gemaakt dan het product. La Roche is er een aardig voorbeeld van. Du Pont weet er ook weg mee. Op deze manier zou je dus tot een vereenvoudiging moeten komen van het hele economische stelsel. En dat wil zeggen: het uitschakelen van zoveel mogelijk tussenschakels.

Een groothandel kan nodig zijn, maar indien ze geen handel meer wordt, maar eenvoudig bevoorradingscentrum, dan komen we tot een veel betere dienstverlening en gelijktijdig een veel minder kostbare verdeling van goederen.

Indien wij uitgaan van productie, dan moeten wij begrijpen dat het niet zo belangrijk is, als we alles voor de export maken. Wij moeten eerst datgene maken wat wij zelf nodig hebben. De export is alleen het ruilmiddel dat wij hanteren om de zaken die wij zelf niet hebben te kunnen kopen.

Wij moeten arbeid zien als een kwaliteit van leven. Arbeid is in het leven een noodzakelijk proces, omdat alleen de mens, die in zich een mate van creativiteit bezit (arbeid is in wezen een uiting van creativiteit) daardoor een zelfbevestiging vindt en tevens een zelfrechtvaardiging binnen de gemeenschap waarin hij leeft. Zouden wij arbeid verdelen over allen die arbeid kunnen verrichten, dan zou hierdoor bij een mindere hoeveelheid aan arbeid een grotere hoeveelheid van producten in een grotere diversiteit en meer aangepast aan de werkelijke behoefte tot stand kunnen komen.

Het is duidelijk, de huidige economie heeft zeker niet mijn waardering of goedkeuring. Ik ben ervan overtuigd, dat de wijze waarop men op het ogenblik te werk gaat de mens die produceert in een situatie brengt vergelijkbaar met die van een soldaat aan het front. Voor één soldaat aan het front zijn vaak 50 mensen bezig in de tros. In gevechtswaarde uitgedrukt betekenen ze echter niets. Zij geven alleen de mogelijkheid aan één man om actief te zijn. Zo heb je in de huidige structuur ongeveer honderd mensen nodig in een gemeenschap om één arbeider een juist functioneren mogelijk te maken. Het betekent, dat een groot aantal niet-arbeiders noodzakelijk is om één arbeider de kans te geven goed te werken. Dit is onaanvaardbaar.

Conclusie: en voor het eigen bewustzijn van de mens en voor het geheel van zijn creatieve ontwikkeling en voor zijn innerlijke geestelijke vrede, zijn vermogen om harmonisch in een gemeenschap te ageren is de huidige economie niet aanvaardbaar. Wel aanvaardbaar in de huidige economie is het denkbeeld van wederkerige aansprakelijkheid. Deze heeft echter alleen zin, indien de aansprakelijkheid door allen gelijk wordt gedragen en dus niet bepaalde mensen anderen verantwoordelijk stellen voor datgene wat zij zijn en doen. Dit nu gebeurt in overgrote mate.

Het parasitisme in de maatschappij, dat heel veel voorkomt, zou kunnen worden gezien als een uitwas van de huidige economische structuur.

Wij moeten verder begrijpen dat productie op zich nimmer macht met zich mee mag brengen. Productie kan met zich meebrengen dat er een vraag ontstaat waardoor de producent t.a.v. de gebruiker een zekere invloed heeft, maar alleen in die relatie is die invloed aanvaardbaar. Op het ogenblik echter dat productie wordt losgemaakt van de werkelijke wensen van de gebruiker en tevens wordt gebruikt om de gebruiker te domineren, zijn gedrags- en verbruikspatronen te bepalen, is er sprake van een enorme verspilling van werkelijke mogelijkheden, van grondstoffen zowel als van geestelijke inspanning. Als wij ons realiseren, dat mensen die grote dichters geweest zouden kunnen zijn nu reclameleuzen schrijven voor zeepoeder, dan moeten wij begrijpen dat de economie zeer veel ten detrimente van de werkelijke ontwikkeling tot stand brengt.

Ik zou het volgende nog als slotthese willen stellen:

Bij de beschouwing van de huidige economie zullen wij de tegenwoordige toestand moeten aanvaarden. Wij kunnen niet ontkomen aan het bestaande. Wij kunnen ook niet het bestaande plotseling vervangen door een geheel andere economie. De economie is namelijk mede vergroeid met het menselijk denken en het menselijk gedragspatroon. Wel kunnen we voortdurend druk uitoefenen waardoor steeds meer vrijheden tot persoonlijk zijn binnen het economische geheel tot stand komen en zo steeds meer mensen hun eigen creativiteit kunnen herwinnen binnen het economisch geheel. Op den duur kunnen zij de functies van de nu heersende economische verhoudingen voor een groot gedeelte aan zich trekken, zonder daarbij ooit tot institutionalisering van hun werkzaamheden over te gaan.

:--:-: